

TOM ROB SMITH

vaiikas

44

Alma littera

Sovietų Sąjunga, Ukraina, Jabločnojės kaimas

1933 metų sausio 25-oji

Kai Marija nusprendė mirti, jos katei teko pačiai gelbėti savo kailį. Moteris ilgai rūpinosi kate, net tada, kai laikyti ją nebebuvo jokios prasmės. Kaimiečiai jau seniai buvo išgaudę ir suvalgę visas kaimo peles. Netrukus nebeliko ir kačių, ir šunų. Nė vieno gyvulėlio, išskyrus tą vienintelę Marijos slapstomą katę. Kam jai to reikėjo? Kad būtų dėl ko gyventi, ką ginti ir mylėti – kad būtų dėl ko išverti. Pasizadėjo šerti katę tol, kol pati nebeturės ko valgyti. Šiandien ta diena atėjo. Ji jau supjaustė savo odinius batus siauromis atraizomis ir išvirė jas su dilgėlėmis bei runkelių sėklomis. Kapstė žemę ieškodama sliėkų, čiulpė medžių žievę. Širyti ji kaip pakvaišusi puolė graužti taburetės kojos, kramtė ją, kramtė, kol į kraujuojančias dantenas prilindo atplaišų. Tai išvydusi katė spruko, pasislėpė po lova ir nė už ką nekišo nosies laukan. Štai tada Marija ir pasiryžo mirti: juk nebeliko nei ko valgyti, nei ko mylėti – net katės.

Marija neišleido gyvulėlio iki pat nakties. Tamsoje jis turėsiąs daugiau galimybių nepastebėtas pasiekti mišką. Jei

bent vienas kaimo gyventojas jį pamatytų, būtinai stengtųsi sumedžioti. Moteriškę slėgė mintis, kad jos katė gali būti nugalabyta, nors pati jau buvo per žingsnį nuo mirties. Galgi atsitiktinumas padės padarėliui išsigelbėti, guodėsi jinai. Marija vylėsi, kad čia, kur suaugę vyrai kramto žemių grumstus tikėdamiesi aptikti skruzdėlių arba vabzdžių kiaušinėlių, kur vaikai kapsto arklių mėšlą, bene ras kokį nesuvirškintą grūdą, kur moterys pešasi dėl numesto kaulo, niekam nešaus į galvą, kad dar kur slampinėtų gyva katė.

*

Pavlas negalėjo patikėti savo akimis. Ji buvo nerangi, liesa, žaliaakė, juodu rainu kailiu. Jokios abejonės – katė. Rankiodamas žabus vaikas matė, kaip padarėlis dumia iš Marijos Antonovnos namų skersai apsnigtą kelią tiesiai miško link. Pavlas užgniaužęs kvapą apsidairė. Katės niekas nepastebėjo. Ir nebuvo kam: aplinkui nė gyvos dvasios, languose – nė švieselės. Tik iš vieno kito kamino dar kilo dūmų sruoga – vienintelis gyvybės ženklas. Tarsi kaimas būtų palaidotas po storu sniego apklotu, slepiančiu visa, kas gyva. Neliestame sniego paviršiuje retai kur pamatysi žmogaus pėdos įspaudą, o tako niekas nebeatkasa. Dienos tokios pat bežadės kaip ir naktys. Niekas neina į darbą. Draugai nebedūksta lauke, tūno namie sukritę į lovas, kaip ir visi namiškiai, įdubusiomis akimis ir raukšlėtais veidais. Suaugusieji panėšėja į vaikus, o vaikai – į senukus. Dauguma jau nesitiki rasti ko nors valgoma. Tokiomis aplinkybėmis pamatyti katę tikras stebuklas – prisikėlė viena tų būtybių, kurios, žinia, jau seniai išnykusios.

Pavlas užsimerkė ir pabandė prisiminti, kada paskutinį kartą valgė mėsos. Atsimerkė jausdamas, kad burna pilna sei-

lių; jos tekėte tekėjo per smakrą. Vaikis nusišluostė jas atgalia ranka. Susijaudinęs dėl tokio atradimo, jis paleido žabų glėbelį ir nuskuodė namo. Juk reikia pranešti motinai – Oksanai – tokią nepaprastą naujieną.

*

Oksana sėdėjo susisupusi į vilnonę antklodę ir spoksojo į grindis. Stengėsi nejudėti, taupė jėgas ir vis galvojo, kaip išlaikyti šeimą per žiemą; tos mintys sukosi galvoje kiaurą dieną ir per visus neramius sapnus. Ji buvo viena iš nedaugelio, kurie dar nepasidavė. Ir neketino pasiduoti. Bent jau kol gyvi sūnūs. Tačiau vien ryžto nepakako, reikėjo dar ir atsargumo: bergždžios pastangos galėjo išsekinti jėgas, o išsekimas neišvengiamai reikštų mirtį. Prieš kelis mėnesius jos kaimynas ir draugas Nikolajus Ivanovičius iš nevilties ryžosi įsilaužti į valstybinį grūdų sandėlį. Ir nebegrižo. Kitą rytą Nikolajaus žmona ir Oksana patraukė jo ieškoti. Rado jo kūną šalikelėje, išputusį nuo grūdų, kurių buvo prisirijęs prieš mirtį. Taip ir nusibaigė pakeliui į namus, tysojo aukštiekninkas sniege tarsi nėščioji, pastojusi prieš kelis mėnesius – vien griaučiai ir oda, tik pilvas išsipūtęs kaip būgnas. Žmona puolė į ašaras, o Oksana iškratė velionio kišenes, surinko iš jų grūdus ir abidvi pasidalijo perpus. Grįžusi į kaimą, Nikolajaus žmona visiems papasakojo, kaip viskas buvo. Bet sulaukė ne užuojautos, o pavydo: aniems nedavė ramybės vienintelė mintis – tos rieškučios brangių grūdų, jai atitekusios. Oksanai beliko gailėtis, kam buvo tokia dora: dabar abiem grėsė pavojus.

Mintys nutrūko išgirdus kažką atbėgant. Juk dabar niekas nebėgioja, net ir su svarbia naujiena. Išsigandusi Oksana atsi-
stojė. Pavlas įgriuvo trobon ir vos atgaudamas kvapą pranešė:

– Mama, mačiau katę.

Moteris žengė ir čiupo sūnui už rankų. Neabejojo, kad berniukui pasivaideno: išbadėjusiam visko pasitaiko. Bet iš akių matė, jog vaikas nekliedi. Žvilgsnis aštrus, išraiška rimta. Jam vos dešimt metų, o jau tikras vyras. Aplinkybės privertė jį pamiršti vaikystę. Jo tėvas neabejotinai miręs: net jei ir gyvas – jiems miręs. Jis iškeliavo į miestą, į Kijevą, tikėdamasis parnešti maisto. Bet taip ir negrįžo, ir Pavlas greitai suprato, kad tėvas nebegrįš niekada. Dabar Oksana priklausė nuo sūnaus, o sūnus priklausė nuo jos. Juodu tapo bendrininkais, ir jis prisiekė padaryti tai, ko neįstengė tėvas, – išsaugoti šeimos nykščiams gyvybę.

Oksana palietė sūnui skruostą.

– Ar galėtum ją pagauti?

Jis išdidžiai šyptelėjo.

– Jei tik turėčiau kaulą.

Kūdra buvo užšalus, ir Oksanai teko pasikapstyti sniege, kol rado akmenį ledui pramušti. Kad kaimynai nesusidomėtų, koks čia triukšmas, apvyniojo akmenį skara garsui nuslopinti ir pramušė nedidelę eketę. Ledas suskeldėjo. Ji nusviedė akmenį šalin ir panardino ranką į juodą ledinį vandenį dusdama nuo šalčio. Keletą sekundžių, kol nesugrubo, moteriškė paskubom darbavosi. Pirštai pasiekė dugną ir užčiuopė dumblą. Baimindamasi pasilenkė ir panardino ranką ligi pat peties, grabaliojo kairėj ir dešinėj, o ranka stingo vis labiau. Bet štai pirštai brūkstelėjo per stiklą. Oksanai atlėgo širdis, ji griebė užčiuoptą daiktą ir ištraukė iš vandens. Ranka buvo pamėlusi ir subraižyta, tarsi sudaužyta. Bet jai nerūpėjo – rado, ko ieškojo. Oksana spaudė butelį, jo kaklelis buvo sandariai užlietas derva. Nuvaliusi dumblą pažiūrėjo, kas viduj: taip, jame smulkūs gyvulių kauliukai.

Per tą laiką Pavlas buvo įkūręs ugnį, tad motina grįžusi kaitino smalką virš liepsnos, ir derva stambiais lašais varvėjo ant žarijų. Pamatęs pamėlusią motinos ranką, berniukas ėmė ją trinti, kad atsiltų, mat visada buvo jautrus mamai. Dervai išsilydžius moteriškė apvertė butelį dugnu aukštyn ir pakratė. Keli kauliukai įstrigo kaklelyje. Oksana ištraukė juos ir padavė sūnui. Pavlas išsirinko didžiausią ir jau ketino mauti laukan, bet mama sustabdė:

– Pasiimk ir broliuką.

Pavlas tarėsi nenugirdęs. Jaunesnysis brolis buvo kerėpla ir lėtapėdis. Be to, šiaip ar taip, katė priklausė jam, Pavlui. Jis pamatė gyvūnelį, jis ir sumedžios. Tai jo grobis. Motina įspraudė jam į delną dar vieną kaulą.

– Pasiimk Andrejų.

*

Andrejui buvo jau beveik aštuoneri, ir jis labai mylėjo vyresnįjį brolių. Į lauką išeidavo retai, dažniausiai tūnodavo galiniam kambary, kur buvo visų trijų guolis, ir žaisdavo savadarbėmis kortomis. Jos buvo padarytos iš popieriaus lapų, sukarpytų stačiakampiais ir suklijuotų. Tas kortas prieš iškeliaudamas į Kijevą padirbo tėvas kaip atsisveikinimo dovaną. Andrejus, ne taip kaip kiti, vis dar laukė tėvo pargrižtant. Niekas neprieštaravo, bet ir nebekalbėjo apie išėjusįjį. Pasiilgęs tėvo, – tai nutikdavo dažnai, – berniukas išdėliodavo kortas ant žemės ir rūšiuodavo pagal spalvą ir vertę. Tikėjo, kad jei įstengs tinkamai sudėlioti visą kortų malką, tėtis sugrįš. Argi ne tam ir davė sūneliui tas kortas prieš išeidamas? Žinoma, Andrejus mieliau būtų kortavęs su broliu, bet Pavlas nebeturėjo laiko

žaisti. Jisai vis užsiėmęs, padeda motinai ir palošia nebent vėlai vakare, prieš pat guldamas.

Pavlas įėjo į kambarį. Andrejus nusišypsojo, manė, gal brolis paloš su juo, bet Pavlas pasilenkė ir sustūmė kortas į krūvą.

– Dėk jas į šalį. Eisim į lauką. Kur tavo vyžos?

– Po lova.

– Išsitrauk.

Andrejus paklusniai nuropojo į palovį ir išsitraukė vyžas – dvi traktorius padangos atraižas, išklotas skudurais; suveržtos virve, jos iš bėdos atstojo apavą. Pavlas padėjo užsirišti vyžas ir paaiškino, kad šį vakarą jie, ko gero, gaus užvalgyti mėsos, bet teko kelis syk pakartoti, kol Andrejus suprato ką išgirdęs.

– Argi tėtis parėjo? Gal parnešė valgyti?

– Ne, tėtis neparėjo.

– Ar jis žuvo?

– Taip, jis žuvo.

– Tai iš kur gausim mėsos?

– Patys susimedžiosim.

Andrejus žinojo, kad brolis įgudęs medžiotojas, ir susijaudino: šitokia garbė – brolis pasiims jį kartu!

Ant sniego jam teko gerokai pasistengti, kad neparpultų. Jis vis klupinėjo ir griuvinėjo, nes pasaulį matė kaip per mišlą. Andrejus aiškiai įžvelgė tik tai, kas čia pat po nosim. Kitų akimis, jis buvo nevikrus. O jis manė, kad žmonės regi pasaulį taip kaip jis. Jei kas įžiūrėdavo kokį daiktą toliau, – ten, kur Andrejus matydavo vien neryškią dėmę, – vaikas laikė tą žmogų labai protingu arba prityrusiu, ar turinčiu kitokių savybių, kurių jis dar nespėjęs įgyti. Bet šiandien jis pasistengs neparpulti ir nepasidaryti gėdos. Brolis juo didžiulis, ir tai jam daug svarbiau nei viltis paragauti mėsos.

Pavlas stabtelėjo pamiškėj ir pasilenkė apžiūrėti katės pėdų sniege. Andrejus tik stebėjosi, kaip brolis suseka pėdsakus. Jis ir pats iš baimingos pagarbos suklypo keturpėsčias ir žiūrėjo, kaip brolis tyrinėja letenėlės įspaudą. Andrejus nieko neišmanė apie persekiojimą ir medžioklę.

– Ar čia prabėgo katė?

Pavlas linktelėjo ir pažvelgė į mišką.

– Pėdsakai neryškūs.

Mėgdžiodamas brolių Andrejus vedžiojo pirštą pėdsako krašteliu.

– Ir ką?

– Katė nesunki, vadinasi, mums teks mažiau mėsos. Bet ji alkana, todėl bus lengva prisivilioti ją masalu.

Andrejus bandė perprasti ką išgirdęs, bet jo smegeninė, kaip dažnai atsitinka, veikė per lėtai.

– Broleli, jei tu būtum korta, tai kokias?

– Ką čia kalbi?

– Būtum tūzas, karalius, pikas ar čirvas?

– Vaikiškas klausimas. Noriu, kad susikauptum.

Andrejus išskaudintas panarino galvą. Pavlas atsiduso.

– Jei pasakysiu, ar pažadi netauzyti?

– Pažadu.

– Mudu nesumedžiosim tos katės, jei malsi liežuviu ir ją nubaidysi.

– Pažadu tylėti.

Pavlas pagalvojo ir tarė:

– Aš būčiau valetas, karys, ginkluotas alebarda. O dabar, kaip žadėjai, – nė šnipšt.

Andrejus linktelėjo. Pavlas atsistojo. Broliai įlindo į mišką.

Atrodė, kad eina jau labai ilgai – daug valandų, mat Andrejų laiko pojūtis dažnai apgaudavo. Broliui per mėnesienos

apšviestus sniego patalus visai nesunku buvo sekti pėdomis, vedančiomis gilyn į mišką; Andrejus dar niekada nebuvo nusigavęs taip toli. Jam vis tekdavo pabėgėti, kad neatsiliktų. Skaudėjo kojas, maudė skrandį. Buvo sušalęs, alkanas, namie nėra ko valgyti, gerai, kad bent pėdos sveikos. Virvės, veržiančios padangos atraižas ir skarmalus, kuriais buvo apsvyniojęs pėdas, atsipalaidavo, ir vaikas jautė, kaip sniegas lenda po padais. Jis nedrįso prašyti brolio sustoti, kad galėtų susiveržti vyžas. Juk pažadėjo – nė žodelio, tylės kaip žemė. Netrukus nuo tirpstančio sniego skarmalai permirks ir pėdos visai sugrubs. Bet jis stengsis negalvoti apie tai. Verčiau nusilauš krūmo šakelę ir pakramtys žievės, sumals į rupią tyrelę, kurios šiurkštumą jaus dantimis ir liežuviu. Buvo girdėjęs, kad žievės tyrelė malšinanti alkį. Jis patikėjo; juk taip gera, kai tiki.

Ūmai Pavlas pamojo sustoti. Andrejus sustingo pakėlęs koją, net kramtyti liovėsi. Pavlas pasilenkė, Andrejus dairdamasis taip pat: kažgi ką brolis pamatė? Vaikis žvairavo – gal įžvelgs bent medžius.

Pavlas įdėmiai žiūrėjo į katę, ši irgi nenuleido nuo jo dviejų žalių akučių. Apie ką ji galvoja? Kodėl nepabėgo? Ko gero, Marijos namuose, paslėpta ir atskirta nuo visų, atrato bijoti žmonių. Pavlas išsitraukė peilį, atsargiai įsipjovė piršto galiuką ir patepė krauju motinos įduotą viščiuko kauliuką. Tą patį padarė su Andrejaus masalu – žiurkės kaukole: apvarvino ją savo krauju, nes nepasitikėjo broliuku – ko gero, dar cyptelėtų ir išbaidytų katę. Netardami nė žodžio, broliai išsiskyrė ir patraukė priešingomis kryptimis. Jau namie Pavlas buvo smulkiai paaiškinęs broliukui, ką reikės daryti, tad dabar apsiėjo be šnekų. Kiek nutolę ir atsidūrę abipus katės, juodu padėjo kauliukus ant sniego. Pavlas žvilgtelėjo į brolių – patikrino, ar tas viską daro kaip reikia.

Tiksliai pagal Pavlo instrukciją Andrejus išsitraukė iš kišenės virvutę. Jos gale Pavlas dar namie buvo užmezgęs kilpą. Andrejui beliko užmesti ją ant žiurkės kaukolės. Tai padaręs, vaikas pasitraukė, kiek leido virvelės ilgis, ir atsigulė ant pilvo, nuo svorio sniegas sugurgždėjo. Jis tysojo ir laukė. Gulėdamas kniūbsčias, Andrejus įžiūrėjo tik savo jauką, bet ir tą tik kaip neryškią dėmę. Jis išsigando, bet vylėsi, kad katė pasuks į brolio pusę. O šis jau nesuklys, pagaus padarėlį, tada jie pareis namo ir valgys. Iš susijaudinimo ir nuo šalčio Andrejui ėmė drebėti rankos. Jis pabandė nuslopinti virpulį. Kažkas sušmėžavo: prie jo artėjo juodas pavidalas. Matyt, katė užuodė kraują.

Sniegas nuo šilto Andrejaus kvapo ėmė tirpti; šaltas vanduo sruveno ir skverbėsi po drabužiais. Verčiau katė būtų cimpinusi į kitą pusę, prie brolio kilpos, betgi ne – juodoji dėmė artinosi, jokių abejonių, katė pasirinko jį. Žinoma, jeigu jis pagaus katę, Pavlas jį mylės, loš su juo kortomis ir niekada daugiau ant jo nepyks. Viliojanti ateitis, ir vaiko baimė pavirto jauduliu. Taip, jis pagaus katę. Ją nugalabys. Parodys, ko vertas. Ką ten sakė brolis? Aha, įspėjo per anksti nepatraukti kilpos. Jei tik katė išsigąs, viskas nueis perniek. Dėl tos priežasties ir dėl to, kad aiškiai nematė, kur katė stovi, Andrejus nutarė palaukti, kol bus tikras. Jis tik vargais negalais įžiūrėjo juodą kailiuką ir keturias kojas. Reikia palaukti dar truputį, dar... Ir išgirdo brolių šnibždant:

– Jau!

Andrejus sutriko. Daug sykių buvo girdėjęs tokį brolio toną. Vadinasi, padarė kažką ne taip. Jis sužvairavo ir įsivaizduodamas, kad katė stovi kilpos vidury, truktelėjo virvelę. Per vėlai! Katė išsigando ir stryktelėjo šalin. Pasala nepavyko. Katė neįkliuvo. Andrejus vis tiek traukė virvelę: gal suklydo,

gal katė vis dėlto įstrigusi anam gale. Kai tuščia kilpa atsidūrė rankoj, nukaito iš gėdos. Pykčio pagautas Andrejus jau buvo besistojąs: pasivys katę, pagaus ją, pasmaugs ir sutraiškys jai kiaušą. Tačiau nekrustelėjo: matė, kad brolis vis dar tyso ant žemės. Ir Andrejus, įpratęs sekti brolio pavyzdžiu, elgėsi lygiai taip pat. Jis pažvairavo, įtempė žvilgsnį ir išvydo katę, dabar tipenančią brolio spąstų link.

Iš pradžių pykęs, kad broliukas toks nemiklus, dabar Pavlas nudžiugo dėl kvailo katės elgesio. Nugaros raumenys įsitempė belaukiant. Katė neabejotinai pajuto kraują, ir alkis pasirodė stipresnis už atsargumą. Vaikis tykojo, kol katė sustojo iškėlusi leteną ir išmeigė žvilgsnį tiesiai į jį. Pavlas užgniaužė kvapą, tvirtai laikė virvelę ir laukė, tylomis ragindamas katę:

– Nagi! Nagi! Nagi!

Katė stryktelėjo, išsižiojo ir griebė kaulą. Tiksliai apskaičiavęs laiką, vaikas truktelėjo virvę. Kilpa užsiveržė ant katės letenėlės ir ji atsidūrė spąstuose. Pavlas pašoko ir timptelėjo virvutę, dar labiau užverždamas kilpą. Katė bandė sprukti, bet virvutė laikė tvirtai. Vaikis parvertė ją ant žemės. Klaukus riksmas nuaidėjo per mišką, garsus ir siaubingas, tarsi kur kas didesnis padaras būtų kovojęs už gyvybę. Katė buvo parblokšta ant sniego, rietė nugarą, bet negalėjo ištrūkti iš kilpos. Pavlas baiminosi, ar išlaikys mazgas. Virvelė buvo plona ir sudilusi. Bandė prislinkti arčiau, bet katė traukėsi ir jos nepasiekė. Jis šūktelėjo broliui:

– Pribaik ją!

Iki šiol Andrejus nejudėjo – bijojo vėl suklysti. Bet dabar jis gavo nurodymą. Pašoko, leidosi bėgti, čia pat suklypo ir parpuolė kniūbsčias. Pakėlęs nosį nuo sniego matė, kaip katė šnypščia, spjaudosi ir raičiojasi. Jei virvė nutrūktų, katė pa-

bėgtų, o brolis nekęstų jo visą gyvenimą. Pavlas šaukė užkiumisiu paklaikusiu balsu:

– Pribaik ją! Pribaik! Pribaik!

Andrejus svirduliuodamas pasikėlė, nelabai suvokdamas, ką daro, metėsi priekin ir užgriuvo ant spurdančios katės. Gal tikėjosi, kad stiprus smūgis gyvulėlį pribaiigs. Bet užgulęs katę jautė, kad ši gyva ir rangosi po pilvu, braižo nagais iš grūdų maišų sudurstytą jo striukę. Gulėdamas ant katės, kad ši nepaspruktų, Andrejus atsigręžęs žvilgsniu maldavo Pavlą pagelbėti.

– Ji dar gyva!

Pavlas prišoko, parpuolęs ant kelių pakišo po brolio kūnu rankas ir gavo ko norėjęs – pasiekė katės žabtus. Katė jam įkando ir privertė atitraukti rankas. Nepaisydamas kraujuojančio piršto, vaikas nuropojo iš kitos pusės ir vėl pakišo rankas po broliu. Šįsyk pačiuopo katei už uodegos ir ėmė slinkti pirštais per nugarą. Gyvulėlis neturėjo kuo gintis ir kandžiojo kur papuolė – striukę, sniegą – iš pykčio ir baimės pametęs galvą.

Andrejus gulėjo nejudėdamas, juto, kokia kova vyksta po juo, juto, kaip brolio rankos nenumaldomai artėja prie katės galvos. Susijaudinęs jis sušuko:

– Pagavai ją, pagavai! – Paskui pamėgdžiojo brolių: – Pribaik ją! Pribaik! Pribaik!

Pavlas griebė katei už sprando. Jis padėjo galvą Andrejui ant nugaros ir kurį laiką abu nieko nedarė, tik giliai alsavo. Pagaliau Pavlas ištraukė rankas iš po brolio ir atsistojo. Andrejus vis dar gulėjo sniege, nedrįsdamas nė krustelėti.

– Ji nebegyva. Gali keltis.

Andrejus matė, koks laimingas brolis. „Nenuvyliau jo, – galvojo. – Nepadariau jam gėdos.“ Berniukas prislinko artyn,

paėmė broliui už rankos ir atsistojo. Vienas Pavlas nebūtų sumedžiojęs katės. Virvė būtų nutrūkusi. Katė būtų pasprukusi. Andrejus šyptelėjo, o paskui ėmė juoktis, ploti rankomis ir straksėti. Jis džiūgavo. Juodu veikė išvien. Brolis jį apkabino, ir abu žiūrėjo į laimikį – negyvą liesą katę, išpaustą į sniegą.

Bet kaip parsigabenti grobį į kaimą, kad niekas nepamatytų? Reikia būti labai atsargiems. Dėl tokio laimikio žmonės pultų grumtis, perkastų gerklę vienas kitam, juk katės spiegi-mas galėjo sukelti įtarimą. Bet Pavlas neleis, kad taip nutiktų. Jie nebuvo pasiėmę nei maišo, nei krepšio katei paslėpti. Kiek pagalvojęs vaikas ėmė rinkti žabus. Paslėps katę po šakomis. Jei pakeliui į namus ką nors ir sutiks, atrodys, kad juodu prisirinko pagalių, ir niekas nieko neklausinės. Pavlas pats neš katę. Vaikas pakėlė ją nuo sniego ir laikė ant rankų.

– Apkrausiu ją šakomis, kad niekas nematytų. Bet jei norim, kad atrodytų, jog iš tiesų renkam malkas, tau irgi reikės jų prisirinkti.

Andrejui padarė išpūdį brolio įžvalgumas – jam pačiam nė į galvą nebūtų atėję. Vaikas ėmė dairytis malkų. Ant apsnigtos žemės ne taip lengva rasti šakalių, todėl teko kapstyti sniegą plikomis rankomis. Vos pasikapstai, jau ir trini pirštus, kvėpuoji į juos. Andrejui ėmė bėgti nosis, viršutinė lūpa apteko snargliais. Bet jis nekreipė dėmesio, juoba šiandien, kai jiems taip pasisekė, ir kišdamas pirštus į sniegą užniūniavo iš tėčio išmoktą dainą.

Nerasdamas šakalių, Pavlas nutolo nuo mažojo broliuko. Atskirai greičiau prisirenki. Netoliese pamatė išvirtusį medį, šakų galybė stirkso į visas puses. Vaikis nuskubėjo prie jo, palikęs katę sniege, kad netrukdytų laužyti nuo kamieno nudžiūvusių šakų. Čia jų buvo į valias, jiedviem netgi su kaupu, ir Pavlas apsidairė – kur tas Andrejus? Ketino jau šuktelėti,

bet užsičiaupė išgirdęs ką šnarant. Berniukas staiga pasisuko ir ėmė žvalgytis. Miškas tankus ir tamsus. Pavlas užsimerkė ir klausėsi garsų. Kažkas žingsniuoja per sniegą: gurgžt, gurgžt, gurgžt. Vis greičiau ir garsiau. Karščio banga užliejo kūną. Vaikas praplėšė akis. Iš tamsos išniro vyras. Jis nešėsi storą, sunkią šaką. Artinosi šuoliais – ir tiesiai prie Pavlo. Girdėjo, kaip juodu galabija katę, ir dabar nori iš jų atimti laimikį. Bet Pavlas jam neleis: juk mama mirtų badu. Jam pasiseks geriau nei tėčiui. Jis puolė berti sniego ant katės – slėpti grobio.

– Mes tik renkam...

Balsas užsikirto, vyras jau prasibrovė pro krūmus ir užsimojo drūtgaliumi. Tik dabar, pamatęs išsekusį vyriškio veidą ir pamišusias akis, Pavlas suprato, kad ne katės jam reikia. Reikia jo, Pavlo.

Vaikinukas išsižiojo bemaž tą pat akimirką, kai nubrėžęs lanką šakos galas vožė jam į pakaušį. Jis nieko nepajuto, tik suvokė, kad nebestovi, o klūpo ant kelio. Galva neklausė, per akį plūdo kraujas. Spėjo dar pamatyti, kad vyras pakėlė šaką – smogs dar kartą.

*

Andrejus liovėsi niūniavęs. Ar tik Pavlas jo nešaukia? Kol kas turi nedaug šakų, tikriausiai mažiau, negu jiems reikia, jis nenorėjo pirma taip gerai padirbėjęs dabar gauti pipirų. Vaikas ištraukė rankas iš sniego ir atsikėlė. Trumparegėmis akimis dairėsi po mišką, nors net šalia medžių nežiūrėjo – matė tik tamsias dėmes.

– Pavlai!

Tyla. Pašaukė dar sykį. Negi čia toks žaidimas? Ne, Pavlas nežaidžia su nebe. Andrejus nužiūrėjo į tą pusę, kur